Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

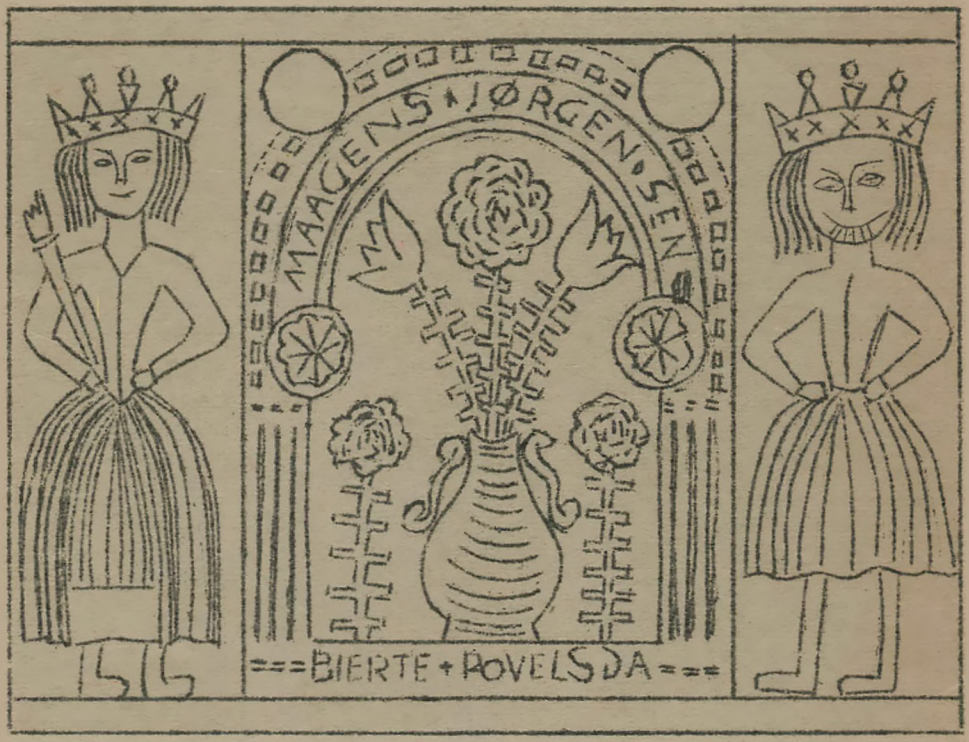
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

FOLKEMÚSEETS

BUDSTIKKE

1952

Siden Folkemuseets Nytårsbudstikke for 1951 blev udsendt til vore venner, er Nationalmuseets direktør, dr.phil. Poul Nørlund afgået ved døden. Poul Nørlund havde fra Jørgen Olriks død i 1941 til 1946, foruden mange andre hverv, også påtaget sig ledelsen af museets 3. afd., Dansk Folkemuseum. Dr. Nørlunds indsats som forsker og museumsmand i almindelighed skal ikke omtales i dette skrift. Men hans nærmeste medarbejdere gennem fem år, hvor den tyske besættelse for ham betød et ekstra nervepres, vil mindes hans ledelse med den dybeste taknemmelighed og beundring.

Poul Nørlund gik ikke let hen over det arbejde, der var ham betroet. Han satte sig grundigt ind i afdelingens administration, hørte tålmodigt på sine medarbejderes mange forslag til forbedringer og på deres ofte i stærke vendinger fremførte kritik af bevillingernes snævre rammer. Meget blev sigtet fra som uigennemførligt. Men han gav sig altid tid til at lytte. Hans modkritik kunne være hård. Men den var hævet over personligheder. Og gik han efter grundig prøvelse ind for en sag, kunne man være sikker på, at han gjorde alt for at føre den igennem.

Vi kan takke ham for, at der blev bevilget midler til løsning af en række vigtige opgaver: Nationalmuseets etnologiske undersøgelser, bondegårdsundersøgelserne, arkæologiske landsbyundersøgelser, undersøgelser af den gamle kultur på Færøerne, fiskeriundersøgelser og nu tilsidst herregårdsundersøgelserne samt arbejder- og industrikulturundersøgelserne. Dr. Nørlund vil blive savnet i 3. afd. Gennem sin stærke og helstøbte personlighed og sin frugtbare arbejdsindsats har han sat sig et uforglemmeligt minde.

Arbejdet i museet.

I sommeren 1951 havde magister Hans Lassen i samarbejde med Kaffe-og Tehandlernes Landsforening arrangeret en særudstilling vedrørende kaffens tilvirkning og tilberedning, hvortil forskellige privatpersoner havde udlånt genstande af typer, som museet savner. I oktoberferien havde fru Tove Clemmensen arrangeret en udstilling på anden sal i Folkemuseets borgerlige afdeling: "Gamle stuer i akvarel og tegning". Billederne var med stor velvilje udlånt fra herregårde og andre private ejere samt en del museer. 20.000 gæster så denne udstilling, et vidnesbyrd om, at den vakte interesse uden for specialisternes kreds.

I det ene af Magstræde-lejlighedens kabinetter på anden sal har museet gennem kunstmaler W. Seidel fået deponeret et møbel af enestående sjældenhed og kvalitet; det er en dragkiste med overskab dekoreret med malede kineserier og fremstillet i den kendte københavnske snedker Mathias Ortmanns værksted (borgerskab 1727, død 1757). Man kender adskillige finerede kommoder med Ortmanns signatur; men dette møbel er indtil videre det eneste med malet dekoration, museet kender. I en brochure fra det bekendte værksted, publiceret af Tove Clemmensen i "Møbler på Clausholm, Langesø og Holstenshus" (Kbh.1946) omtales, at der på hans værksted i Gothersgade også blev fremstillet malede dragkister.

I fajancesamlingen er der nu opstillet fotografier af signaturerne fra alle de genstande, der er forsynet med sådanne. Publikum kan altså sammenligne mester- og fabriksmærker fra genstand til genstand og jævnføre dem med stykker, som de selv

måtte eje, og hvis proveniens de ønsker oplyst.

Af nyerhvervelser, der straks er blevet udstillet, må nævnes den i Frohne, "Danske Fajancer", side 84 afbildede terrin af Gudumlund fabrikat, et enestående stykke, der skal have tilhørt familien Bech. Det er skænket museet af vor konsulent, apoteker C. Dannesboe Andersen tilligemed et par daterede Kellinghusen tallerkener og en bænk med almueskæringer.

Fra Ny Carlsbergfondet har museet i det forløbne år haft den glæde som gave at modtage et bord i rødt kinesisk lakarbejde samt et ualmindeligt smukt stykke sølvsmedearbejde, en barok tedåse i knækket stil af form som en vase, lavet 1736 af den københavnske mester Tyge Madsen i Werum. Begge genstande er udstillet i den borgerlige samling.

I Magstræde-lejligheden er udstillet en anden erhvervelse fra 1951, en øreklapstol fra rokokotiden med læderbetræk og armlæn, der kan trækkes ud.

Af erhvervelserne i løbet af 1951 må iøvrigt nævnes: Et dagligstuemøblement fremstillet 1865 af snedkermestrene Severin og Andreas Jensen efter tegning af arkitekt Vilh. Dahlerup; møblementet er skænket af pianofabrikant Knud Møller og familie; en del frisørinventar fra den Peelmannske salon i Lille Kongensgade, 17 borde fra P.a Portas restaurant ved Kongens Nytorv, en skomagerlavs-lydhammer, nogle kaffemaskiner, vandposteværktøj, jernstøberværktøj, bageredskaber og en vandrebog, der efter opgivelse skal have tilhørt den bager i Nørregade, København, om hvem visen "Der bor en bager ..." er skrevet.

Fra København har museet som gave modtaget et komplet garderobeudstyr, som har tilhørt en ung bourgeoisidame fra 1920erne

til 1950. Kammerherre Cederfeld de Simonsen har skænket en "patè", d.v.s. en rund sofa i to halvdele med topstykke, fra Odense er kommet et hjørneskab, fra København en skrivepult, et skab, et dukkeorkester og tre akvareller af gamle interiører. Et Queen Anne spejl er skænket af enkefru Anna H.Petersen, De gamles Hjem, Stenløse, et komplet sengeomhæng af vinrød silke er skænket af organist Anker Rasmussen, Kbh., og som testamentarisk gave efter en konventualinde på Støvringkloster har museet modtaget en dug og 12 servietter.

Fra Brattingborg på Samsø har museet købt en "knobstol" udskåret i et stykke af en lindestamme. Disse stole mente man tidligere var importeret fra Norge, hvor de hyppigt forekommer i almuekunsten. Stolen fra Samsø er et nyt bevis for, at knobstolene blev fremstillet her i Danmark af en typisk dansk træsort. Den vil blive udstillet i bondekultursamlingen, hvor typen ikke hidtil har været repræsenteret. Fra Løjt ved Åbenrå har museet erhvervet et skab med en barok maling, der sandsynligvis stammer fra begyndelsen af 1700 årene, idet de dekorative tulipaner er usædvanligt store og malet på gul bund med temperafarve. Et rokokoskab er købt på Frederiksgaard i Draved ved Løgumkloster, et andet, der stammer fra Løjt, er købt i Åbenrå. I Toftum på Rømø har museet erhvervet nogle malede paneler fra slutningen af 1700 årene. Det meste af en panelstue fra Lestrup ved Præstø er skænket af gdr. Ingvard Petersen. Af andre gaver til bondekultursamlingen må nævnes en odderpig til at genne odderen ud i åen med, skænket af gdr. Peder Nielsen, Sinding ved Herning. Dette fangstredskab, der forhen var så almindeligt i de vestjyske bøndergårde langs de store åer, har museet søgt forgæves i mange år.

Endnu mangler vi den lange tvegrenede fork, hvormed man druknede odderen, når han var drevet ud af sit bo i åbrinken. Fra gdr. Jens Røy Skovgård Hansen, Viuf ved Vejle, har museet fået en skovslæde fra 1860erne og fra Bindeballe et brøndåg, hvorpå en murstensbrønd har været bygget, dette brøndåg er rundt i modsætning til den ældre firesidede type, som man finder under kampestensbrøndene. Sammesteds fra kom et sæt tømrerværktøj og en barne-le, et høstredskab, som vistnok ellers er ganske ukendt også i vore nabolande. Endelig har museet modtaget en gammeldags ålekove fra Snekkersten.

Antallet af indkomne genstande svinger noget fra år til år, og der går som regel nogen tid, fra genstandene kommer ind i museet, til de efter behørig afrensning og præparering kan indføres i hovedprotokollen og bringes på plads i samlingen. I 1950 blev der indført ca. 1500 numre, negativarkivet voksede i 1951 med 3.240 numre, og 3.afd.s negativarkiv rummede ved udgangen af året 1951 ialt 38.249 numre.

Mikrofotograferingen af arkivalierne, som blev forberedt i foråret 1951, er endnu ikke iværksat - årsagen er manglende pengebevillinger. Der er nedsat et fælles udvalg for hele museet til at gennemføre denne sag, der er mere presserende for 3.afd. end for nogen anden afdeling af museet, dels p.gr.a. at samlingerne er vokset så stærkt siden sidste krigs begyndelse, og dels fordi arkivalierne i 3.afd. dengang ikke blev gennemfotograferet.

Tekstilmagasinerne er blevet omordnet efter det nu endeligt vedtagne kartoteksystem. I de øvrige magasiner har nogle af medarbejderne foretaget et stort oprydnings- og omordningsarbejde, hvorunder de magasinerede tallerkner etc. er blevet opstillet på

kant i plasticbetrukne diskoteker. Det magasin, Folkemuseet forleden år fik stillet til rådighed oppe i Nordsjælland, er nu helt fyldt.

Besøgtallet i bondekultursamlingen, det eneste, der opgives særskilt for 3.afd., fordelte sig således på årets måneder (tallene fra 1950 i parenthes):

Januar	3.229	(2.301)	Juli	4.132	(4.760)
Februar	3.219	(1.971)	August	5.364	(3.225)
Marts	7.847	(2.154)	September	3.044	(2.267)
April	2.250	(38.679)	Oktober	6.008	(5.195)
Maj	1.136	(1.472)	November	2.724	(2.622)
Juni	1.380	(1.842)	December	2.244	(2.506)

Det giver et samlet besøgtal på 42.577 for 1951 mod 68.994 i 1950, men kun 28.859 i 1949. Skønt der ikke i 1951 har været en udstilling af dimensioner som "Bord dæk dig" i 1950, har besøget i bondekultursamlingen dog oversteget samtlige andre år efter krigen (jfr. Budstikken 1951).

Det må bemærkes, at skoleklassernes besøg, der i reglen foregår udenfor museets normale åbningstider, ikke er medregnet i disse tal. Københavns skoledirektør nedsatte i 1950 et udvalg, der skulle omorganisere instruktionskurserne for de lærere, som kommer på Nationalmuseet med deres klasser, d.v.s. 1. og 2. fri mellemskoleklasse samt 2. og 3. klasse i eksamensmellemskolen. Viceskoledirektør frk. V. Battaglia har været formand for dette udvalg, og dr. Steensberg har repræsenteret Nationalmuseet. Udvalget har nu ladet udarbejde fire korte vejledninger, hvoraf fru Ellen Andersen har skrevet en for 3. afd.s borgerlige samling og Frihedsmuseet, medens hr. D. Yde-Andersen har skrevet vejlederen for bondekultursamlingen. Disse vejledere er foreløbig blevet stencilerede, idet man vil gennemprøve dem i prak-

sis, inden de bliver trykt. Forfatterne har i årets løb afholdt en række instruktionskursus for interesserede kommuneskolelærere fra København. Det er skoledirektionens plan, at lærerne for fremtiden selv skal vise deres klasser Nationalmuseets samlinger i tilknytning til historieundervisningen, og da tiden efter enevældens indførelse i 1660 i historielærebøgerne indtager c.halvdelen af pladsen, falder halvdelen af besøgene i Nationalmuseet på 3.afd., d.v.s. to besøg à 1½ time. Dr. Steensberg har under et besøg i Stockholm i januar 1951 haft lejlighed til at sætte sig ind i skoleundervisningen på Statens historiska Museum og Nordiska Museet. Begge steder findes faste museumslektorer, som organiserer skolebesøgene og giver en række medhjælpere instruktion. En lignende ordning må formentlig tilstræbes i Nationalmuseet.

Med "Dansk Kulturfilm" er der sluttet en overenskomst om retningslinjer for optagelse af en række films, og samarbejdet er blevet fortsat ved optagelse af en film i et par landbagerier på Bornholm, hvor man endnu anvender ovn med direkte indfyring, ligesom man har gjort det på bondegårde indtil den dag i dag. Til optagelse af denne film har museet modtaget bidrag fra:

A/S Nykjøbing Dampmølle,
De danske Spritfabrikker, A/S,
A/S Margarine-Compagniet M.C.,
Den danske Bagerstands Fællesorganisation,
Bornholms Bagermesterforening (Bagermester Johs. Dam),
Statens arkiv for historiske films og stemmer og
Københavnske Bagermestres nye Rugbrødsfabrik A/S.

Direktør Åge Rothenborg har i 1951 atter bekostet og optaget en kulturhistorisk film for museet. Det drejer sig om "Blytækning af en jysk kirke" (Estvad ved Skive).

Nationalmuseets etnologiske undersøgelser (NEU) har i det

forløbne år udsendt fire spørgelister: Nr. 12 "Gødning", nr. 13 "Vandforsyning", nr. 14 "Rejsegilde" og nr. 15 "Hjemmegarvning". Bearbejdelsen af materialet fra Rømø og fra bondegårdsundersøgelsen er fortsat. En nærmere redegørelse for de etnologiske undersøgelser udsendes som en særlig årsberetning. Endelig kunne museet d. 17. juli indvi den prægtige Kommandørgård i Toftum på Rømø. Dette anneks til Nationalmuseet er under ledelse af museumsinspektør, mag.art. Svend Jespersen og med faglig assistance af arkitekt Ester Andersen, konservator Axel Christensen, konservator K. Roland Hansen m.fl. blevet fuldstændig gennemrestavreret og konserveret. Det er nu åbnet for publikum og har allerede trukket mange tusinde besøgende til dette særprægede mindesmærke over øens gamle søfarerkultur.

Siden foråret 1951 har en stab af medarbejdere været beskæftiget med at registrere materialet, der indkommer fra den nye undersøgelse af arbejder- og industrikulturen, der bliver udførligere omtalt nedenfor.

Nationalmuseet har af arvingerne efter afd. grosserer Carl Olsen, Kbh., fået overdraget en panelstue på "Tranemosegård" i Brøndbyvester, hvori der findes et særdeles værdifuldt inventar, hovedsagelig fra slutningen af 1700 årene. Panelerne og loftet stammer fra gårdens gamle stuelænge, idet stuen blev reddet ved en ombygning i 1890. Den står nu som et lille anneks til det moderne stuehus. Møblerne stammede hovedsagelig fra gården, men en del af dem er samlet blandt egnens folk. Grosserer Carl Olsen, Kbh., tilbød i 1931 stuen til Folkemuseet som gave. Der var planer om at opstille den i Frilandsmuseets nye indgangsbygning; men dette viste sig af forskellige grunde uigennemførligt, hvorfor man måtte afslå at modtage den værdifulde gave. Da grosserer

Carl Olsens arvinger i 1948 solgte gården, fik museet gennem landsretssagfører Graff, Glostrup, et nyt tilbud om at overtage den gamle stue, hvilket museet straks sagde ja til. Stuen kan dog ikke for tiden indrettes i selve museet, hvorimod "Det historiske Samfund for Glostrup og Omegn" gerne ønskede at overtage den som depositum. Til den ret bekostelige konservering har Brøndbyvester og Glostrup kommuner vedtaget at yde en større pengesum, og arbejdet kan påbegyndes efter nytår 1952. Folkemuseet takker både grosserer Carl Olsens søn, grosserer Hans Olsen, "Flæskebørsen" i Kbh.s kødby, og de to svigersønner grosserer Poul Jørgensen og grosserer Georg A. Petersen, begge Kbh., fordi de har ønsket at bevare stuen for eftertiden.

Undersøgelserne i marken.

Som en ny gren af Folkemuseets mangesidige undersøgelsesvirksomhed blev i foråret 1951 "Nationalmuseets industri- og arbejderundersøgelser" startet under ledelse af D. Yde-Andersen. Den tanke at udvide undersøgelses- og indsamlingsvirksomheden til arbejdernes kulturområde var i og for sig ikke ny. Den var blevet ventileret i en kronik i "Politiken" (29.6.1945) i anledning af 25 års jubilæet for Folkemuseets indlemmelse i Nationalmuseet. Og i museets betænkning til videnskabskommissionen var den et af programpunkterne. Men det skyldes velvilje fra mange sider, ikke mindst fra arbejdernes egne organisationer, at det nu er lykkedes at skaffe penge til undersøgelsens iværksættelse. Det startede med en kronik af D. Yde-Andersen i "Social-Demokraten", og uden hans energiske indsats og opfindsomhed var det sikkert ikke blevet til mere. Men det må siges, at arbejdet

mødte stor forståelse og hjælpsomhed fra alle sider. Fra arbejderbevægelsens side gik fhv. undervisningsminister Julius Bomholt stærkt ind for sagen, fra fagbevægelsen De Samvirkendes formand, folketingsmand Eiler Jensen og siden smedenes formand, folketingsmand Hans Rasmussen samt Dansk Arbejdsmandsforbunds formand Chr. Larsen og borgmester Rich. Børgesen. Takket være disse mænds anbefalinger bevilgede De Samvirkende 16.500 kr., Centralorganisationen af Metalarbejdere 10.000 kr. og Dansk Arbejdsmandsforbund 5.000 kr. Også fra arbejdsgiverside mødte museets bestræbelser stor forståelse, først og fremmest hos Arbejdsgiverforeningens formand, fabrikant Hans L. Larsen, og hos formanden for Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalfagene. Fra disse 2 organisationer modtoges tilskud på henholdsvis 10.000 kr. og 5.000 kr. Dette giver ialt 46.500 kr.

Etableringsudgifterne har været store, fordi museets ordinære inventarkonto, der ikke er blevet forøget siden før krigen, ikke kunne bære nogen del af udgifterne. Til undersøgelsesmateriale blev der i 1.halvår brugt ca. 7.500 kr., til lønninger 6.500 kr., medens korrespondanceafdelingen krævede tæt ved 7.000 kr. Der er budgetteret med en udgift på 20.500 kr. til korrespondanceafdelingen, 22.500 kr. til markundersøgelserne og 41.000 kr. til lønninger (heri medregnet den af Socialministeriet betalte lønning til 2 kontormedhjælpere på beskæftigelsesforanstaltning) for det første arbejdsår, ialt 84.000 kr. Der mangler altså endnu lige ved 18.000 kr., som det forhåbentlig lykkes at skaffe i løbet af de første måneder af 1952.

Ved undersøgelsen beskæftiges foruden lederen, D. Yde-Andersen, en kontordame, to kontorister og et par studenter, som i det kommende år venter at kunne udnytte det indkomne materiale,

dels til en specialeopgave og dels til et videnskabeligt arbejde. Der indkom i det første halvår besvarelser fra ialt 390 arbejdere, og dette materiale fylder ialt 11.307 sider. Naturligvis kan kvaliteten ikke måles direkte på besvarelsernes omfang. Men der er i det første halvår indkommet et materiale af stor betydning for den, der skal studere industriens og arbejdernes udvikling i de sidste 75 år. Det er planen, at materialet allerede i det kommende år skal uddybes ved personlige besøg, hvor der kan stilles supplerende spørgsmål. En undersøgelse som denne kan ikke baseres alene pr. korrespondance. Men det er nødvendigt gennem korrespondancen at finde frem til de virkelig fremragende meddelere og samtidig at skaffe undersøgeren et overblik over de forskellige fags arbejdsorganisation og specielle problemer. Også rent litterært tør man efter det indkomne materiale at dømme vente sig et godt resultat. Det er ofte sagt, at enhver velbegavet mand eller kvinde i hvert fald kan skrive sin egen roman. I virkeligheden er skorstensfejermester Carl Wendels fortælling om sine læreår, optaget på Beocord og trykt som en nytårsgave af undersøgelserne, ikke uden litterær interesse, et realistisk eksempel på den endnu ikke uddøde fortællekunst, der lever hos håndværkere og arbejdere.

Herregårdsundersøgelserne har under ledelse af fru Tove Clemmensen gennemgået inventaret på Hverringe, Hofmannsgave og Margaard på Fyn og foretaget mindre inventarundersøgelser på Holsteinborg. Desuden er tekstilierne fra udstillingen "Fra fynske herregårdes gemmer" i Odense blevet fotograferet.

Som et led i museets købstadsundersøgelser, der navnlig tager sigte på at fæstne boligforhold, organisation og socialt milieu hos håndværkere, handlende og andre byerhverv, har magister

Hans Lassen med økonomisk støtte af De danske Spritfabrikker undersøgt og gennemfotograferet Helsingør Spritfabrik, J.L.Tvede, Stjernegade 25 i Helsingør, hvorunder såvel fabrikken som kontor og bolig er blevet gennemgået. Magister Lassen har desuden undersøgt den kendte Peelmannske frisørsalon ved Kgs. Nytorv, hvor omkring århundredskiftet de fremmede fyrster blev friseret, når de var på besøg i København. Noget af det mest karakteristiske inventar erhvervedes som ovenfor nævnt af museet. Endelig har han fortsat bageriundersøgelserne på Bornholm.

Museumsinspektør Holger Rasmussen har fortsat undersøgelsen af den gamle kultur på øen Nyord ved Møn og foretaget fiskeriundersøgelser ved Højer Sluse og Emmerlev samt ved Limfjorden. Cand.mag. Peder Michelsen har nøje beskrevet og gennemfotograferet fremstillingen af ålekuber i Snekkersten, en metode, der ganske svarer til den, man anvendte her i landet i Yngre stenalder. Han har desuden foretaget optegnelser om oldermandsskiftet på Lolland og deltaget i bondegårdsundersøgelsen. Ved undersøgelsen af den gamle kultur på Lyø har cand.mag. Ole Højrup og frue i fællesskab optaget mere end 1000 fotografier af alle slags genstande, huse, markinddeling, fiskeri etc.

Bondegårdsundersøgelserne har under ledelse af magister Svend Jespersen og arkitekt Ester Andersen gennemgået egne fra omkring Kolding og op til Vejle. Både lederen og arkitekten har iøvrigt måttet ofre en væsentlig del af deres arbejdskraft på restavreringen af Kommandørgården på Rømø.

Dr. Steensberg har foretaget optegnelser om blystøbning og blytækning, ligesom han også har gennemført en supplerende gravning på Nødskov hede ved Lemvig og en prøvegravning i Draved skov ved Løgumkloster. Sidstnævnte sted forberedes i samarbejde

med statsgeolog, dr. Johs. Iversen og afdelingsgeolog, magister J. Troels-Smith, der leder Nationalmuseets moselaboratorium, et eksperiment, som går ud på at vise, hvorledes en afsvidning af et stykke løvskov med påfølgende dyrkning af primitive kornsorter og afgræsning ved forskellige husdyr kan have virket i den yngre stenalder. Draved skov er den eneste eksisterende skov, der ikke har været udnyttet så stærkt forstmæssigt, at den oprindelige stærkt blandede træbestand er forsvundet. Den er ikke plantet sådan som alle andre skove i landet, men har fornyet sig selv. Derfor er den særdeles velegnet til dette eksperiment, der har interesse såvel for botanikere og forstmænd som for arkæologer og etnologer.

En af de yngste medarbejdere, stud.mag. J.L.Østergård Christensen, har været beskæftiget ved en undersøgelse og opmåling af agrene fra en landsby ved Tystrup sø, nedlagt før 1407. Det synes som om praktisk talt alle landsbyens agre kan opmåles, idet de begrænses af ret brede revler af afsamlede sten, hvoraf en del rager op over jordsmonnet, medens hovedparten må lokaliseres ved hjælp af stensøger. Den dygtige og energiske lokalarkæolog, Svend Dyhre Rasmussen fra Sneslev, arbejder for tiden med lokalisering af de skjulte sten og supplering af opmålingerne. Uden Carlsbergfondets hjælp havde det ikke været muligt at iværksætte denne overmåde vigtige undersøgelse, der formentlig vil strække sig over flere år. - Store Valby landsbyen har derimod i hovedsagen fået lov til at hvile i året, der gik. I oktober-november har der dog været en større arbejdsstyrke beskæftiget med at afdække den femte gårds tomt. Men finarbejdet vil først blive sat i gang efter påske 1952. Konservator Hans Helbæk har i mellemtiden gennemgået det righoldige materiale af

brændt korn, ukrudtsfrø, halm etc.

K o n s e r v e r i n g s a r b e j d e.

De i oktober 1950 hjembragte paneler, lofter, inventar m.m. fra Kommandørgården på Rømø er blevet behandlet i vinterens løb og blev returneret i maj 1951, hvorefter konserveringsanstaltens personale har arbejdet i godt to måneder med genopstillingen.

Fundene fra Store Valby, der omfatter ca. 8000 numre, er blevet afrenset, gennemgået og nummereret. Desuden har man konserveret et skomagerværksted samt flere hundrede genstande af forskellig art. En del malede møbler er blevet afdækket for yngre malinger, restavrerede og konserverede. Enkelte møbler fra samlingen har måttet tages op til behandling for opblæring. Skaderne viser sig nu fra den lange periode under besættelsen og de første år derefter, hvor museet ikke var opvarmet. Der vil gå lang tid, før man får disse skader udbedret.

Man er ligeledes begyndt på en gennemgang af museets tapetprøver, der i mange år har ført en temmelig upåagtet tilværelse i magasinerne. Man skiller nu tapeterne lag for lag og overfører dem på fiberplader i ca. 3 standardstørrelser, foruden ved ruller til hele tapeter. Dette arbejde vil såvel af økonomiske som arbejdsmæssige grunde komme til at strække sig over en længere periode.

Konserveringsanstaltens personale har ligeledes p.gr.a. manglende inventarbevillinger måttet foretage en del nødvendige omforandringer af praktisk art både i konserveringsanstalten og i museets kontorlokaler.

Af tekstilier er en bispekåbe fra Århus domkirke, diverse faner samt julekrybbefigurer fra Brahe-Trolleborg blevet konser-

veret. Men museet savner stadigvæk en fast tekstilkonservator.

****

Besøg af fremmede forskere og

egne medarbejderes studierejser.

Et stort antal udenlandske forskere har gæstet Folkemuseet for kortere eller længere studium i 1951: Miss Tean Houloose fra New York (tekstilier), professor Eino Jutikkala, Helsingfors (studier i billedarkivet), direktør Robert Bruce Inverarity, Museum of International Folk Art, Santa Fe, New Mexico (samlingerne og museumsteknik), museumsassistent Randi Johannessen, Norsk Folkemuseum (ostindisk porcellæn), Ragnhild Skog, Vestfolds Fylkesmuseum, Tønsberg (tekstilier), Gudrun Trætteberg, Oslo (dragter), miss Margaret Bryant, Geffrye Museum, London (tekstilier og dragter), dr. Vivi Sylwan, Röhsska Museet, Göteborg (tekstilier), amanuens fru Gunnel Haselius Berg, Nordiska Museet,Stockholm (dragt og tekstil), museumsleder Peder Wiepert, Bisdorf på Fehmarn (samlingerne), professor M. Postan, Cambridge (Borupris agrene), mr. Hayward, Victoria and Albert Museum, London (sølvtøj), dr. Gerhard Lücker, Kulturhist. Museum, Wien (bondekultur), professor M. Haberlandt, Wien (bondekultur), dr. Bratanič, Etnolski Seminar, Zagreb (plove), professor M. Filipovič og dr. V. Novae, Beograd (jydepotteteknik), dr. Robert Wildhaber, Basel (museumsteknik), mrs. Ellen Ettlinger, Oxford (overtro), museumsassistent E. Albensberg, Graz (folkekunst), m.fl.

I den internationale kongres for europæisk og vesterlandsk etnologi i Stockholm deltog dr. Steensberg, magister Svend Jespersen, arkitekt Ester Andersen, cand.mag. Holger Rasmussen

og cand.mag. P. Michelsen. Sidstnævnte har med støtte af det Dansk-norske fond opholdt sig et par måneder i Norge for at studere folkemuseer og bondekultur. Dr. Steensberg deltog efter indbydelse i en kongres, som "British Association for the Advancement of Science" afholdt i Edinburgh i dagene 8.-15.august, og holdt et foredrag "The Archaelogical Dating of the Climatic Change about 1300 A.D.". I sammenhæng med denne rejse aflagdes besøg ved forskellige historiske og forhistoriske monumenter dels i Vest- og Mellem England, dels i Skotland. I begyndelsen af året var han gæst ved en emneskonference i Stockholm for lærere i folkekultur og folkeminder fra de nordiske universiteter.

****

Folkemuseets personale.

Den 29.10.1951 døde en af Folkemuseets unge lovende medarbejdere, stud.mag. Conrad Bangert Rasmussen. Han var født 7.9. 1925 i København. Som ung student kom han ind i modstandsbevægelsen og gjorde efter krigen tjeneste som løjtnant. Han kom derfor sent i gang med studierne, valgte historie som fag og deltog i 1949-50 i undersøgelsen af Store Valby. Derefter blev han knyttet til herregårdsundersøgelserne og Frihedsmuseet, hvor han med sin utrættelige energi nåede at gøre et stort arbejde, inden sygdommen bandt ham til hospitalssengen i sommeren 1951. Hans store sorg var, at han ikke kunne deltage i undersøgelserne på herregårdene i høsten, men han tumlede til det sidste med mange planer. Meget nåede han at realisere på kort tid: Han skrev vejleder til Frihedsmuseets samling, udarbejdede fire historiske undervisningstavler til skolebrug sammen med tegneren Høyrup og

forstander Jens Sigsgård, arbejdede på en afhandling om Kalmarunionen og passede samtidig sit historiske studium. Vi savner ham meget i Folkemuseet både for hans ukuelige humør, hans hurtige opfattelsesevne og hans rigdom på frugtbare ideer.

Der er stadigvæk ikke udsigt til, at antallet af fastansatte museumsinspektører ved 3.afd. kan forøges. Derimod er der i det år, der gik, kommet en ikke fast ansat kontordame og en kontorist til, foruden 3 beskæftigelseslønnede kontorister og 2 studenter. Den mere faste medarbejderstab, d.v.s. folk, som gør tjeneste hele året rundt, er derved vokset fra 22 til 31 personer, hvortil kommer en arkitektstuderende, som arbejder for bøndergårdsundersøgelserne.

Den videnskabelige medarbejderstab består for tiden af følgende (året for evt. fast ansættelse i parenthes): Overinspektør, dr.phil. Axel Steensberg (1939, o.insp. 1946), museumsinspektør Ellen Andersen (1936), museumsinspektør, mag.art. Svend Jespersen (1941), museumsinspektør, cand.mag. Holger Rasmussen (1946), museumsassistent Tove Clemmensen (1940), fhv. museumsinspektør, mag.art. Hans Lassen, fhv. museumsinspektør D. Yde-Andersen, cand.mag. Peter Michelsen, cand.mag. Ole Højrup og arkitekt Ester Andersen, hvortil kommer konservator Axel Christensen (1949), konservatorassistent K. Roland Hansen og konservatormedhjælper Helle Reedtz-Thott.

* * * * * *

Medarbejdernes litterære arbejder.

AXEL STEENSBERG:

(sammen med C. Rise Hansen) Jordfordeling og Udskiftning. Undersøgelser i tre sjællandske Landsbyer. Med et bidrag

af Werner Christensen. Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, Hist.-filol.Skrifter II,1. Kbh. 1951. 485 sider. Engelsk summary.

Kan Bronzealderens Kultur skildres i Dag? Nationaltidendes kronik 12.1.1951.

Røde Potter. Landet 8.3.1951.

Samvirken mellem Videnskaberne. Landet 13.9.1951.

På jagt efter fortiden i danske landsbyer. Moderne Landbrug, efterår 1951.

Modern Research of Agrarian History in Denmark. LAOS, 1.årg. 1951, pp. 187-201.

Archaeological Dating of the Climatic Change in North Europe about A.D.1300. Nature, vol.168,1951, pp.672-674.

Jersie-Stolene. Danske Museer, 2.årg., 1951, side 21-34.

ELLEN ANDERSEN:

Anna Sophie's dragter. Dronning Anna Sophie, festskrift til lensbaron Berner Schilden Holsten. Kbh. 1951, side 131-148.

HOLGER RASMUSSEN:

Koltur, en færøsk bygd. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark 1951, side 5-14.

En "politisk" natpotte. Danske Museer, 2.årg., 1951, side 53-58.

Læsø som reliktområde. Salmonsens Leksikon-Tidsskrift, hefte 1,1951, spalte 42-45.

Nye forskninger vedrørende "det sidste neg" og andre høstskikke. Salmonsens Leksikon-Tidsskrift, hefte 8, 1951, spalte 289-293.

TOVE CLEMMENSEN:

Danske interiørtegninger fra rococo til klunketid. Kbh.1951. 78 sider.

Anna Sophie's møbler. Dronning Anna Sophie, festskrift til lensbaron Berner Schilden Holsten.Kbh.1951,side 149-186.

(redigeret) Danske Hjem ved Aarhundredskiftet. 3.Samling. Kbh. 1951. 189 sider.

P. MICHELSEN:

En stammebåd fra Fiil Sø. Fra Ribe Amt 1951. Side 581-594.

D. YDE-ANDERSEN:

Ure i den fjerne orient. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark 1951. Side 88-98.

(redigeret) Skorstensfejeren (Carl Wendels fortælling om sine læreår). Udgivet af Nationalmuseet 1951. 28 sider.

* * * * * * * * *

Nationalmuseets 3. afd., Dansk Folkemuseum, bringer med denne "Budstikke" sine mange medarbejdere uden for den faste stab og ikke mindst dem, der har betænkt museet med gaver, en hjertelig tak for godt samarbejde og trofast bistand i 1951 med ønsket om et frugtbart nytår 1952.

Axel Steensberg.

Omslagstegning efter
J.400, hængeskab fra Fejø.
Udført af K.ROLAND HANSEN.

J.R. GUNNLÖGSSON
KBH